

KRONIKA TRENČANA - ROK 2003

je o Trenčíne písaná osobná a subjektívne písaná kronika Trenčana, s autorovým subjektívnym výberom udalostí (kde - tu vrátane nejasností, otázok, iných spomienok), písaná spravidla v dobe udalostí a teda z vtedajšieho dobového pohľadu, obvykle bez dodatočných úprav (ak sú, tak niekedy sú dodatočné vysvetlivky obvykle v zátvorkách), s možnosťou nechcených omylov či chýb.

Dlhoročné poznávanie histórie mesta vedie k poznaniu, že časom aj zdanlivo bezvýznamné maličkosti môžu prispieť k objasneniu minulosti (napr. datovaniu fotiek), preto sú ponechané, akokoľvek by sa zdali malicherné (trebárs s odstupom času).

Údaje pochádzajú z pozorovania autora aj blízkych osôb, ale môžu byť aj z iných dobových verejne prístupných prameňov (tlač či internet, vyhlášky, obch. aj živnost. register, vyvesené stavebné povolenia, úmrtné oznámenia, náhrobky a iné).

Na prelome rokov 2002/2003

na Palackého ulici v budove bývalého hotela Petříček (potom Kominár) zriadili penzión Artur. Na prízemí je reštaurácia a na poschodí izby pre ubytovanie hostí.

7. marca 2003

spadla časť vysokého hradného múra, ktorý ohraničoval niekdajšiu jamu (priekopu) juhozápadne od paláca Zápoľských. Múr spadol v dĺžke asi 30m. Spadnutý múr bol pôvodný (historický), avšak opravený a nadstavaný zhruba v roku 1979. Kamene zo spadnutého múra spadli zhruba do miest, kde stojí niekdajší prvý mestský vodojem na okraji farárovej záhrady, pred vstupom do hradu. Výlom v múre je veľmi dobre viditeľný z hlavného námestia, a cez diery v múre je z hlavného námestia vidieť rovno na hradnú bránu ktorou sa vstupuje k palácu Zápoľských. Okolo r. 1979 bola jama (priekopa) nad spadnutým múrom zaplnená stavebným odpadom do výšky asi 4 metre; v ňom sa hromadila voda, ktorá sem stiekla z okolitého terénu a z dažďového zvodu zo striech Zápoľského paláca. Na múre v tých miestach časom vznikol tmavší fľak, dobre viditeľný na fotografiách a pohľadniciach hradu; tmavší fľak, zjavne od vody, poukazuje na premočenie múra a zvetrávací proces, ktorý tu takto vznikol. Keď proces pokročil, múr spadol. Tým sa pomery stabilizovali. Toto poukazuje na chybné zasypanie jamy (priekopy) pri rekonštrukcii hradu pred 24 rokmi, čo si nikto zo zúčastnených nechce priznať a preto aj vyjadrenia inštitúcií sú iné. Hrad po zrútení múra uzavreli aj s podhradím. Okraje zrúteného múra podopreli oceľovými konštrukciami. Pri vstupe do hradu (pri bývalom mestskom vodojeme) celkom zbytočne (lebo zjavne tam už nič nehrozí) vybudovali zátarasy - mohutné podopreté oceľové stĺpy, pospájané tromi sieťami: mohutnou z lán, s veľkými okami, strednou a napokon bežným plotovým pletivom (odstránili ich až začiatkom roku 2016 za nového riaditeľa múzea). Hrad znova sprístupnili pre verejnosť 2. júla 2003. Zátarasy pôsobia škaredo a celkom zmenili dovtedajší romantický ráz vstupu do hradu, lebo návštevník k hradu prichádza akýmsi obrneným tunelom. Hrad navštívil prezident republiky a prisľúbol finančnú pomoc na opravu hradieb, zostalo však pri sľube; konali sa aj verejné zbierky. Všetko však časom utíchlo, na opravu zrúteného hradného múra vraj treba 20 mil.

korún, a toľko sa nedalo dohromady. Časom sa začali objavovať na verejnosti vyjadrenia, vraj múr možno ani netreba obnoviť. A tak je diera v hradnom múre naďalej (čo nevadí, aspoň lepšie vidno vnútorný hrad ako aj predtým bolo) a na hrade pribudla hromada nevzhľadného železa.

1. mája 2003

zmenili dopravu pri železničnej stanici tak, že na Železničnej ceste vybudovali pred žel. stanicou dva trojuholníkové asfaltové ostrovčeky.

V máji 2003

zbúrali starý (postavil okolo r. 1900 Josef Dieter) pôvodne Brabencov dom na južnom rohu križovatky ulíc Piaristická a Horný šanec. Patril rodine JUDr. Jána Nemšovského. V záhrade starého domu postavili nový dom okolo r. 2000? a napokon starý dom zbúrali. Na jeho mieste od leta 2003 vyrastá nová budova.

Na jar 2003

dokončili rekonštrukciu vily MUDr. Martinyho, niekdajšieho riaditeľa trenčianskej nemocnice, dostavanej pôvodne v r. 1914. Počas rekonštrukcie sa poverovalo, že tam bude verejný dom, ale to vraj stroskotalo na odpore okolitých obyvateľov. Od decembra 2003 v dome sídli okresná pobočka plynární.

Koncom jari r. 2003

opravili kamenné okraje podchodu mestskej brány. Boli už silno zvetrané. Pri poslednej rekonštrukcii mestskej veže (r. 2002) ich zvýraznili tak, že okolo nich urobili novú omietku. Kamenné okraje boli vždy predtým pokryté omietkou a až krátko po r. 1989 ich odkryli a hore z vonkajšej strany doplnili mreže s hrotmi naznačujúce padáciu bránu.

V júni 2003

v hoteli Tatra zriadili novú kongresovú sálu.

14. júna 2003

spadol vrch starého mestského opevňovacieho múra pri fare, od prastarých dvierok vedúcich od fary na Brezinu smerom hore kopcom, v hĺžke asi 20m, vo výške asi 1 meter (teda iba vrch múra). Miesto na istý čas ohradili, aby tade nikto nechodil, a dvierka zatarasili latami, ale chodilo sa tade aj napriek tomu. Múr už ďalej nepadal, nikto ho neopravil a chodí sa tade naďalej a nikomu to zjavne nevadí.

V júni 2003

zbúrali pôvodný plot z betónových prefabrikátov po pravej strane chodníka od podjazdu na Sihoť až k bývalému mliečnemu baru oproti Obchodnej akadémii. Hneď ho nahradili obdobným plotom z betónových prefabrikátov, dokončili ho v auguste 2003.

V lete 2003

začala nadstavba dovtedy prízemného domu na Palackého ul., kde kedysi bývala rodina Oravec vodár.

V lete 2003

začala nadstavba dovtedy prízemného domu na Palackého ul, kde kedysi bývala

televízna služba.

Na jeseň 2003

začala nová výstavba pod hradom, na mieste bývalého domu rodiny Mičátek, zbúraného približne v rokoch 1991 - 1992. Stavia sa tu vraj penzión s reštauráciou. Zbúraný dom dávnejšie odkúpilo múzeum od rodiny Mičátek, ale už ho zrejme odpredalo ďalej, lebo stavebníkom nie je múzeum.

10. okt. 2003

na Brezine dali do užívania "náučný chodník Sever" v dĺžke 1410m, pričom Správa mestských lesov vydala brožúrku Náučný chodník Sever.

20. okt. 2003

zomrel 73r. pán Dr. Ľubomír Lipták, historik celoslovenského významu. Pochádzal od Melčíc, v Trenčíne študoval a napísal niekoľko článkov do monografie Trenčína. Narodil sa 26.4.1930.

V okt. 2003

pristavili ľahkú presklenú budovu na Štefánikovej ulici blízko hotela Tatra. Je to na mieste niekdajšieho fotoateliéru Krajíček, kde bol neskôr Sväzarm, pôvodnú budovu zbúrali po r.1990 a niekoľko rokov tam bolo prázdne miesto. Teraz je tam predajňa autodoplnkov.

V okt. 2003

mesto uzavrelo zmluvu s firmou Siemens, že bude spravovať mestské osvetlenie.

V okt. 2003

bol (ešte len krátko úradujúci) primátor mesta Líška menovaný ministrom národnej obrany a preto sa 31.10.2003 vzdal funkcie primátora. Potom mesto riadil prvý viceprimátor Ing. Ján Krátky a druhý viceprimátor Ing. Branislav Celler.

V okt. 2003

reštauráciu Diamant v suteréne Kontšekovho domu premenovali na U svätého Urbana a urobili jej nový vstup napodobňujúci priečelie veľkého suda. Reštaurácia Diamant tu vznikla približne v r. 1995.

V okt. 2003

v komplexe pomerne nových prízemných presklených budov (obchodov) medzi bývalým Schanerovým domom (na rohu horného šanca) a bývalým hotelom Janík zanikla bývalá kaviareň Eden (zriadená po r. 1990) a v jej priestoroch je obchod topánkami a kabelkami.

1.nov.2003

odevné závody (Ozeta) s jej 4250 zamestnancami prevzala firma Penta Group; vyhlásila, že zachová výrobu a ponechá si najmenej 85% zamestnancov.

19.11.2003

boli z 23 lekární v trenčianskom okrese otvorené len dve: v obchodnom dome Kaufland (pri biskupických rampách) a v Súči. Ostatné boli zatvorené kvôli meškajúcim platbám od zdravotných poisťovní. Pred lekárňou v Kauflande, jedinou

otvorenou v celom Trenčíne, boli vraj až 5 hodinové rady.

13. nov. 2003

vrátili pôvodné meno Obchodnej akadémii Dr. Milana Hodžu na začiatku Sihote. Stalo sa tak pri príležitosti 125 nedežitých narodenín Dr. Hodžu. Po niekoľkých rokoch mu spreď mena odstránili titul.

Koncom nov. 2003

očistili a vysypali štrkom nevyužitú plochu na severozáp. okraji Štúrovho nám., kde zhruba do 2. svet. vojny stál Starkov hostinec a v 60. rokoch tam bolo trhovisko.

Koncom nov. 2003

začali vešať vianočnú výzdobu v meste.

02.dec.2003

začali montovať ľadovú plochu na Štúrovom námestí, okolo starej studne s novou sochou vodníka. 15. decembra 2003 sa už korčuľovalo. Klzisko bolo pre verejnosť a zadarmo. Korčuľovalo sa ešte v prvé dni marca 2004l.

V roku 2003

začala nová výstavba na rohu Jesenského ulice oproti daňovému úradu, na mieste rodinného domu, v ktorom bola po r. 1989 nabijáreň akumulátorov.

V roku 2003

začali búrať štadión Pod sokolicami. Už 3. okt. 2003 začali terénne úpravy a do r. 2005 tu plánujú vybudovať viacúčelový športovo - závodný areál.

V roku 2003

na Palackého ul. nadstavby dvoch domov.

Koncom roka 2003

zapísali do "dvorany slávy slovenského hokeja" Trenčana Miroslava Červenku (* 21. 12. 1922 v Trenčíne - † 27. 1. 1996 v Bratislave). Jeho rodičia mali lekárne Mater dolorosa v Trenčíne na Hviezdoslavovej ul. Zamladi mal prezývku Sojo, už pred vojnou hral hokej za Trenčín, neskôr za Bratislavu. Organizoval hokejové majstrovstvá sveta v r. 1959.

V r. 2003

pokračoval archeologický výskum (AÚ SAV Nitra, Chebeň) v okolí obce Belá za južným okrajom Trenčína (severovýchodne od obchodného strediska Tesco, z druhej strany novej cesty II/507 do Trenč. Turnej), ktorý začali už v r. 2002 odokrytím 240 žiarových hrobov lužickej kultúry z mladšej a neskorej doby bronzovej z rokov 1200 až 800 pred našim letopočtom.

Autor: Ing. Vojtech Brabenec, Trenčín, 2003-2017.

(Koniec diela.)

Za niektoré údaje ďakujem mojim priateľom z Klubu starých Trenčanov pánom Ivanovi Šarvaicovi, RNDr. Jánovi Hanušinovi CSc. a Ing. Vojtechovi Tichému.

PRÍLOHA 1:

Stanovisko k zrúteniu sa hradného múru Trenčianskeho hradu.

K napísaniu tohoto stanoviska ma prinútila skutočnosť, že zrútenie hradného múru je vysvetľované, v niektorých médiách, spôsobom, pri ktorom sa následok vydáva za príčinu. Považujem za potrebné vyjadriť sa k niektorým tvrdeniam, pretože som presvedčený, že prírodné javy sa stále riadia zákonom kauzality.

Prvotnou príčinou, z radu následných príčin, zrútenia hradného múru bola niekoľko metrov vysoká vrstva zeminy za múrom, ktorá tam bola #umelo #vytvorená do takej výšky. Svedčila o tom aj jej textúra (jej rôznofarebná vrstevnatosť), ktorú bolo možné pozorovať po zrútení múru. Bližšie údaje o jej vzniku by sa mohli nájsť v stavebnom denníku.

Vrstva zeminy sa svojou výškou a objemom stala dlhodobým akumulátorom vody z dažďa, snehu ako aj vody zo striech Zápoľského paláca (z jednej odkvapovej rúry). Akumulovaná voda mohla potom **trvale** pôsobiť, mechanickými a chemickými procesmi zvetrávania, na kamene muriva a ich spojivo - maltu. Spolu s vodou, ktorá je podstatným faktorom možnosti vzniku zvetrávacích procesov, tu spolupôsobili aj niektoré ďalšie faktory zvetrávania: teplota vzduchu a zeminy (ich rozdiel) i pH vody. Dôležitým faktorom bolo aj mechanické zvetrávanie, ktoré vznikalo v dôsledku rozdielnej teploty múru ohrievaného z jednej strany slnkom a z druhej strany chladeného mokrou zeminou. V dôsledku nízkej tepelnej vodivosti pieskovca vznikalo v ňom striedavé pnutie spôsobené zmenami teploty múru v priebehu dňa. Vysvetľovalo by to skutočnosť, že spolu s veľkou časťou pôvodného múru sa zrútila prakticky aj celá časť nového múru z roku 1979. Je to viditeľné pri porovnaní fotografií múru spred a po jeho rekonštrukcii.

Dovolím si uviesť aj niekoľko poznámok k jednému z vystúpení Ing. Závackého v Trenčianskej televízii. Vychádzajúc z jeho tvrdenia: "keby sme teraz pustili krabicu s kameňmi na zem, bol by v nej piesok" (škoda, že to pred kamerou neurobil ako dôkaz), musel by sa na mieste dopadu múru nachádzať hlavne piesok.

Ukážka drobivosti bridlice, čo je jej charakteristická vlastnosť, zvlášť keď sa dlhú dobu nachádzala vo vlhkom prostredí je, bez udania jej podielu v murive (alebo jeho sutine), u odborníka neočakávané.

Ukážka dvoch úlomkov kostí bez udania ich pôvodu, veku a stratigrafickej polohy je dôkazom len toho, že tam boli.

Uvádžanie účinku "kyslých dažďov", bez uvedenia ich zloženia, pôvodu, množstva a doby pôsobenia, možno považovať len za hypotetickú príčinu ad hoc. Napokon, keby padali, museli by pôsobiť na všetky múry hradu.

Pre záujemcov, ktorí radšej vedia ako veria, odporúčam do pozornosti aspoň dve publikácie:

Konzervátorské praktikum (1972), vydalo Slov.národné múzeum a KOTLÍK P.: (1987) Chemie v práci konzervátora a restaurátora, ACADEMIA, Praha

V Trenčíne 24.marca 2003 Ing.Tichý Vojtech

PRÍLOHA 2:

ZRÚTENIE ČASTI VONKAJŠIEHO OPEVNENIA NA TRENČIANSKOM HRADE.

(úvahy, spomienky, otázky)

O Trenčiansky hrad sa zaujímam od r. 1976 (jeho históriu a stavebný vývoj), hrad je mojím koníčkom, a preto sledujem s veľkým záujmom čo sa deje s hradom, a hlavne s hradným múrom, ktorý sa 7.marca 2003 zrútil. Odvtedy počúvam a čítam že: - hradba (múr), ktorá sa stáročiami zavážala zeminou bola príliš úzka, - boli tu 4-metrové nánosy zeminy, - kyslé dažde spôsobili eróziu muriva a jeho následný rozpad - zemina netlačila na múr, ale najpravdepodobnejšie sa murivo zrútilo vlastnou váhou - znížením úrovne terénu sa odstráni chyba minulosti

K tomu len toľko:

To, čo sa dialo s múrom za posledných 10 rokov, je jasne dokumentované na mnohých farebných pohľadniciach, ktoré sa predávali a predávajú. Veľký flak na múre, ktorý sa šíril zospodu, bolo dobre vidieť z Mierového námestia. Ten upozorňoval na pôsobenie vody v zemi, ktorou je zahrnutý múr z vnútra.

Odkiaľ sa tu vzala voda?

Po dostavaní a zastrešení Zápoľského paláca zviedli dažďovú vodu zo striech do plytkej priekopy a odtiaľ sa dostala do zeminy, rozhrnutej pozdĺž múru. O vedľajší múr, o ktorý majú odborníci veľký strach aby sa nezrútil, a kvôli ktorému vybudovali oceľové bariéry so sitom za niekoľko stotisíc, by som strach nemal a vôbec si nemyslím, že by ho bolo treba rozobrať. Tento múr, na rozdiel od toho, čo spadol, je postavený tak, že už pri jeho stavbe nechali v ňom priebežné otvory v piatich radoch nad sebou a takto ho "odvetrali" a potom zahrnuli zeminou. Nikdy sa ňom neobjavili nijaké flaky.

V súvislosti so zrútením hradného múru sa vrátim o 23 rokov späť a spomeniem nepríjemný zážitok, ktorý sa mi stal na hrade. V auguste roku 1979 práve vrcholili stavebné práce na Matúšovej veži v súvislosti s blížiacim sa otvorením veže pre verejnosť v rámci osláv 1800. výročia rímskeho nápisu (veža bola pre verejnosť zatvorená od r.1976). V tomto roku som dostal, od dr. Nešporovej z Trenč.múzea, písomné povolenie na voľný vstup na hrad, nakoľko ma poznala a vedela, že sa dlhšiu dobu systematicky zaujímam o stavebný vývoj hradu a jeho históriu. V tomto roku bola ešte horná palácová časť hradu pre verejnosť zatvorená, nakoľko tu prebiehali rekonštrukčné práce. Za celý rok som navštívil hrad 17x. Cez bránu pri pokladni ma p.pokladníčka a sprievodkyne pustili, pretože ma už poznali a vedeli, že sa o hrad zaujímam. Začiatkom augusta som prišiel na hrad do priestoru pri Jeremiášovej bašte kde som uvidel kopy zeminy a sutiny, ktoré sem navozili nákladné autá. O týždeň neskôr som tam bol znova a neveril som vlastným očiam - veľké kopy zeminy boli rozhrnuté pásovým traktorom pozdĺž múru (toho čo teraz spadol) a nahrnuté do hlbokej priekopy pod mostom, ktorým sa vchádza do palácovej časti cez Ilešházyho bránu. Na druhý deň som napísal list na ONV, odbor kultúry a školstva (vedúci tam bol p.Čery), s otázkou kto dal príkaz na zahrnutie priekopy, ktorá podtrhovala nedobytnosť horného hradu. Asi za tri dni som dostal odpoveď, ktorú napísala p. Krausová. V liste napísala: že je dobre keď sa zaujímam o dianie na hrade, že zahrnutie je len dočasné riešenie a neskôr sa to bude upravovať. Boli to dva riadky. V ďalších už nebola taká ústretová ale zaútočila na mňa či neviem, že hrad je pre verejnosť zatvorený, či si uvedomujem, že som tu mohol prísť k úrazu, ako som sa dostal a kto ma vôbec na hrad pustil. Moja

pripomienka bola zrejme prekonzultovaná s majstrom M. Slobodom, s ktorým som sa tiež poznal, nakoľko tu viedol rekonštrukčné a murárske práce a na hrade som sa s ním viackrát stretol. V sobotu, 29. augusta 1979 dopoludnia, som prišiel na hrad kde práve prebiehali dokončovacie práce (v sobotu a v nedeľu tu bola nasadená armáda). Pri stretnutí s p. Slobodom ma tento slovné napadol, že ako si dovoľujem sem chodiť a slediť tu, a čo sa o všetko starám !

Matúšovu vežu vtedy, ani s veľkým úsilím, pre verejnosť neotvorili. Otvorili ju až 16.mája 1981, ale to je už o inom. Dnes, po mnohých rokoch, sa pýtam: nebol aj toto prvý krôčik k tomu, čo sa odohralo 7.marca 2003?, muselo to tak byť ?, nedalo sa s tým nič robiť ?.

V Trenčíne dňa 8.mája 2003 Ivan ŠARVAIC v.r.

Tieto diela chráni Autorský zákon.

Autorovi patria práva hlavne podľa autorského zákona, najmä označenie autorstva, nepozmeňovanie diela, udeľovanie súhlasu na verejný prenos a iné rozširovanie, a právo na odmenu za využitie diela.

